SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 10/2011-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. marca 2011 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa o sťažnosti PharmDr. M. K. – L. C., M., zastúpenej advokátom JUDr. M. G., M., vo veci namietaného porušenia základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva vlastniť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na užívanie dohovorom priznaných práv a slobôd bez diskriminácie zaručeného v čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 14 Co 30/09 z 27. apríla 2010 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo PharmDr. M. K. – L. C. na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 14 Co 30/09 z 27. apríla 2010 p o r u š e n é b o l o .

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 14 Co 30/09 z 27. apríla 2010 z r u š u j e a vec v r a c i a Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave j e p o v i n n ý uhradiť PharmDr. M. K. – L. C. trovy právneho zastúpenia v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. M. G., M., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti PharmDr. M. K. – L. C. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 10/2011-14 z 13. januára 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť PharmDr. M. K. – L. C., M. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastniť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na užívanie dohovorom priznaných práv a slobôd bez diskriminácie zaručeného v čl. 14 dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 14 Co 30/09 z 27. apríla 2010.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že žalobou podanou Okresnému súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) sa v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 272/07 sťažovateľka domáhala proti Všeobecnej zdravotnej poisťovni, a. s. (ďalej len „žalovaná“), zaplatenia sumy 437 010,65 Sk z titulu doplatenia poplatku z omeškania vo výške 0,1 % denne z dlžnej sumy za omeškanie žalovanej s úhradou faktúr č. 102052003 a č. 101052003 splatných 3. júla 2003 za výdaj liekov pre poistencov žalovanej.

Okresný súd najprv o nároku sťažovateľky rozhodol platobným rozkazom sp. zn. 28 Ro 1548/07 zo 7. júna 2007, ktorým žalovanej uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľke ňou žalovanú sumu, avšak na základe odporu proti tomuto platobnému rozkazu podaného žalovanou okresný súd vec prerokoval a vyhlásil vo veci rozsudok. Žalovaná svoj odpor odôvodnila tým, že nárok žalovanej bol podľa Občianskeho zákonníka už premlčaný, ako aj tým, že sťažovateľka si nárok na zaplatenie žalovanej sumy uplatňuje duplicitne, pretože o tomto jej nároku už malo byť právoplatne rozhodnuté rozsudkami Okresného súdu Martin sp. zn. 7 C 202/03 zo 4. marca 2003 a sp. zn. 8 C 122/03 zo 4. mája 2004.

Rozsudkom z 29. októbra 2008 okresný súd žalobu sťažovateľky v celom rozsahu zamietol s odôvodnením, že záväzkový vzťah medzi sťažovateľkou a žalovanou je občianskoprávnym vzťahom, a teda bolo potrebné prihliadnuť aj na námietku premlčania nároku sťažovateľky uplatnenej žalovanou, keďže uplynula Občianskym zákonníkom stanovená trojročná premlčacia lehota. Okresný súd okrem toho poukázal aj na skutočnosť, že Okresný súd Martin v žalovanou označených rozsudkoch síce rozhodol o nároku sťažovateľky na zaplatenie úroku z omeškania z dlžnej sumy, avšak aj napriek tomu, že v skúmanom konaní sa sťažovateľka opätovne nedomáha zaplatenia úroku z omeškania, ale domáha sa zaplatenia poplatku z omeškania, a to iba vo výške rozdielu medzi už jej priznaným úrokom z omeškania a poplatkom z omeškania, podľa okresného súdu bolo na zvážení sťažovateľky, ktorý zo sankčných prostriedkov za omeškanie (úrok z omeškania alebo poplatok z omeškania) si voči žalovanej zvolí, a keďže si zvolila úrok z omeškania, ktorého priznania sa úspešne v konaniach pred Okresným súdom Martin aj domohla, nie je možné priznať jej aj poplatok z omeškania z tej istej dlžnej sumy, a to ani vo výške rozdielu medzi sumou jej priznaného úroku z omeškania a sumou poplatku z omeškania, na ktorý by mala v prípade jeho voľby sťažovateľka nárok, pretože Občiansky zákonník to podľa okresného súdu v § 517 ods. 2 vylučuje.

O odvolaní sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu rozhodol krajský súd, ktorý napadnutým rozsudkom sp. zn. 14 Co 30/09 z 27. apríla 2010 rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil.

Sťažovateľka svoje odvolanie odôvodnila tým, že záväzkový vzťah na jej strane vznikol v súvislosti s podnikateľskou činnosťou a na strane žalovanej ako verejnoprávnej inštitúcie išlo o zabezpečovanie verejných potrieb, takže záväzkový vzťah medzi sťažovateľkou a žalovanou je obchodno-právnym záväzkovým vzťahom, na ktorý je potrebné uplatniť Obchodný zákonník, podľa ustanovení ktorého sa na premlčanie vzťahuje štvorročná premlčacia lehota, a z toho dôvodu nemohlo dôjsť k premlčaniu žalobou uplatneného práva. Sťažovateľka tiež poukázala na skutočnosť, že sa svojho nároku nedomáha duplicitne, ale že sa domáha iba časti svojho nároku na poplatok z omeškania, o ktorú (časť) by bol poplatok z omeškania vyšší (keby sa ho pôvodne domáhala) ako priznaný úrok z omeškania a ktorá jej zatiaľ nebola žalovanou dobrovoľne zaplatená, pričom podľa sťažovateľky domáhaniu sa tohto nároku nijako nebránia rozhodnutia Okresného súdu Martin, z výrokov rozsudkov ktorých nevyplýva právna kvalifikácia priznanej peňažnej sumy.

Krajský súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia stotožnil so skutkovými zisteniami a právnym názorom okresného súdu v plnom rozsahu, takže aj podľa právneho názoru krajského súdu ide v danom prípade o občiansko-právny vzťah, a preto pre uplynutie trojročnej premlčacej lehoty nie je možné sťažovateľke žalobou uplatnené právo priznať.

V súvislosti s rozhodnutím krajského súdu sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

«Postupom porušovateľa, podľa názoru sťažovateľky, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR vlastniť majetok a základného práva podľa čl. 46 ods. 1 na súdnu ochranu.

V čase, keď porušovateľ rozhodoval o odvolaní sťažovateľky v ktorom táto výslovne uvádzala, že odporca Všeobecná zdravotná poisťovňa bola verejnoprávnou inštitúciou, zriadenou zákonom a v zmysle §-u 261 ods. 2 Obz sa Obchodným zákonníkom spravujú vzťahy medzi právnickou osobou - ako verejnoprávnou inštitúciou (čo bol odporca VšZP v tom čase) a podnikateľom (čo je sťažovateľka) a v čase, keď sťažovateľ v iných skutkovo a právne totožných prípadoch, (napr. 1 Cob 223/2009-90 z 1. 4. 2010, 1 Cob 281/2009-116 z 1. 4. 2010, 3 Cob 132/2010 zo 16. 6. 2010, 12C 268/07-85 OS Bratislava V zo dňa 28. 4. 2010 na základe uznesenia KS Bratislava KS Bratislava 14 Co 42/2009-37 z 19. 3. 2009)

rozhodoval spory pri aplikácii Obchodného zákonníka, rozhodol porušovateľ daný prípad úplne opačne a prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

Sťažovateľka uvádza, že právny názor, spojený s premlčaním a jeho posúdením je zásadnou právnou otázkou, lebo pri námietke premlčania je uznanie premlčania, ako sa to stalo v tomto prípade, dôvodom pre rozhodnutie veci v neprospech sťažovateľky. Sťažovateľka je toho názoru, že postup porušovateľa vykazuje znaky jurisdikčnej ľubovôle a preto je protiústavný a nezákonný aj s ohľadom na obsah nálezu v sp. zn. IV. ÚS 49/06 zo 14. 9. 2006, kde sa doslovne uvádza: „Napriek skutočnosti, že v právnom poriadku Slovenskej republiky rozhodnutia všeobecných súdov vo veci samej nezaväzujú ostatných sudcov rozhodnúť analogicky v podobných prípadoch, taká situácia, keď súdy v druhovo rovnakej veci rozhodujú protichodným spôsobom, podkopáva efektivitu fungovania systému spravodlivosti a neguje elementárny princíp a základný predpoklad, ktorým je požiadavka, aby sa v rovnakých veciach rozhodovalo rovnakým spôsobom. Ide o to, aby platila zásada, že každý sa môže spoliehať na to, že v podobnej veci bude rozhodnuté podobne (nie rovnako) a v rôznej odlišne".

V opísanom prípade došlo k porušeniu týchto zásad. Postup porušovateľa ku sťažovateľovi je v tomto prípade diskriminačný, lebo rovnakú, resp. analogickú situáciu rieši odchylným spôsobom, pričom ho nemožno objektívne ani rozumne zdôvodniť. ...

Sťažovateľka vychádza z toho, že nie je možné, aby v rovnakých prípadoch iné majiteľky lekární uspeli so svojimi nárokmi a jej návrh bol zamietnutý. To považuje, ako už bolo uvedené, za porušenie čl. 14 Dohovoru...

Sťažovateľka považuje napadnuté rozhodnutie za arbitrárne a v súvislosti s právnym posúdením veci možno povedať o ňom, že interpretácia a aplikácia právnej normy a dôvody na ktorých je založená sú zjavne protirečivé, popierajú pravidlá formálnej právnej logiky, sú zjavne jednostranné a v rozpore s princípom spravodlivosti.»

Vzhľadom na uvedené sa sťažovateľka domáha, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Porušovateľ v konaní 14 Co 30/2009 porušil právo sťažovateľky, zaručené

- čl. 20 ods. 1 Ústavy SR na ochranu vlastníckeho práva

- čl. 46 ods. 1 Ústavy SR v spojitosti s čl. 6 ods. 1 Dohovoru na spravodlivé prejednanie veci

- čl. 14 Dohovoru o užívaní práv a slobôd bez diskriminácie.

2. V zmysle §-u 5 ods. 2 zák. č. 38/93 Z. z. rozsudok porušovateľa 14 Co 30/2009 -59 z 27. 4. 2010 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľka si uplatňuje náklady právneho zastúpenia za 2 úkony právnej pomoci, právny zástupca je platiteľom DPH.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za krajský súd jeho predsedníčka listom sp. zn. Spr. 3073/2011 z 2. februára 2011 a právny zástupca sťažovateľky stanoviskom k uvedenému vyjadreniu krajského súdu listom z 9. februára 2011.

2.1 Predsedníčka krajského súdu sa vo svojom vyjadrení obmedzila iba na konštatovanie, že *„... Krajský súd v Bratislave... netrvá na ústnom prerokovaní veci pred ÚS SR“*.

2.2 Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku k vyjadreniu krajského súdu tiež iba oznámil: *„... netrváme na ústnom prerokovaní veci pred Ústavným súdom SR.“*

3. Ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich oznámeniami, ako aj s obsahom napadnutého rozhodnutia krajského súdu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom sťažnosti je sťažovateľkou tvrdené porušenie jej základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6

ods. 1 dohovoru, základného práva vlastniť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva na užívanie dohovorom priznaných práv a slobôd bez diskriminácie zaručeného v čl. 14 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 14 Co 30/09 z 27. apríla 2010.

K namietanému porušeniu základného práva a práva na spravodlivý proces

K porušeniu základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru malo dôjsť tým, že krajský súd napadnutým rozsudkom nerozhodol podľa sťažovateľky v súlade s relevantnou právnou normou, ktorou je podľa nej ustanovenie § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka, v dôsledku čoho krajský súd podľa názoru sťažovateľky dospel k nesprávnemu právnemu názoru, podľa ktorého záväzkovo-právny vzťah, ktorý vznikol pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti a súvisiacich služieb medzi sťažovateľkou ako podnikateľom – prevádzkovateľom lekárne na jednej strane a žalovanou – poisťovňou ako verejnoprávnou inštitúciou na strane druhej, je občianskoprávnym vzťahom. Z tohto, podľa sťažovateľky nesprávneho právneho záveru, teda krajský súd podľa sťažovateľky tiež nesprávne vyvodil, že v zmysle Občianskeho zákonníka teda sťažovateľke už uplynula trojročná premlčacia lehota na priznanie jej žalobou uplatneného nároku na zaplatenie peňažnej sumy z titulu poplatku za omeškanie s úhradami faktúr žalovanou, resp. jeho doplatku. Podľa sťažovateľky jej tak bolo ňou žalobou uplatňované právo rozhodnutím krajského súdu arbitrárne odopreté.

Podľa názoru sťažovateľky, ktorý vyjadrila už aj vo svojom odvolaní proti rozsudku okresného súdu, totiž záväzkovo-právny vzťah medzi ňou a žalovanou okrem toho, že sa týkal podnikateľskej činnosti sťažovateľky, súčasne slúžil aj na zabezpečovanie verejných potrieb žalovanou, a z toho dôvodu je s poukazom na ustanovenie § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka vzťahom obchodno-právneho charakteru. Keďže práva plynúce z obchodno-právnych vzťahov sa premlčujú až uplynutým štvorročnej premlčacej lehoty, táto premlčacia lehota vo vzťahu k sťažovateľkou žalovanému nároku ešte neuplynula.

V uvedených súvislostiach sťažovateľka v sťažnosti tiež upozornila, že názor, ku ktorému krajský súd dospel v napadnutom rozsudku a podľa ktorého je záväzkovo-právny

vzťah medzi sťažovateľkou a žalovanou občiansko-právnym vzťahom, je v úplnom protiklade s právnym názorom, ktorý krajský súd už prezentoval v iných skutkovo a právne identických veciach, a to konkrétne v rozsudku sp. zn. 1 Cob 281/2009 z 1. apríla 2010, v rozsudku sp. zn. 1 Cob 223/2009 z 1. apríla 2010, v rozsudku sp. zn. 3 Cob 132/2010 zo 16. júna 2010, a aj preto podľa sťažovateľky sťažnosťou napadnutý rozsudok krajského súdu vykazuje znaky jurisdikčnej svojvôle.

Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či je, alebo nie je v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave.

Inými slovami, skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05, II. ÚS 127/07).

Krajský súd sťažnosťou napadnutý rozsudok odôvodnil takto:

„... Námietka navrhovateľky v odvolaní, že na záväzkový vzťah účastníkov konania je nutné aplikovať ustanovenia o premlčaní podľa Obchodného zákonníka, t. j. aplikovať 4-ročnú premlčaciu lehotu, neobstojí, nakoľko v danej veci nejde o obchodnoprávny vzťah. Vzhľadom na vznik právneho vzťahu a nároky z neho uplatnené pred 1. 2. 2004, keď nadobudol účinnosť zák. č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, nešlo o vzťah medzi podnikateľmi a netýkal sa ich podnikateľskej činnosti, pretože odporca síce svoju činnosť vykonával samostatne a vo svojom mene, ale nie za účelom dosiahnutia zisku. Preto vzťah medzi zdravotníckym zariadením a zdravotnou poisťovňou, vyplývajúci zo zmluvy o poskytovaní zdravotníckej starostlivosti je vzťahom občiansko-právnym /Rč. 74/2004/.

V posudzovanej veci právny vzťah, z ktorého si navrhovateľka v tomto konaní nároky uplatňuje, vznikol ešte v roku 2003, t. j. pred účinnosťou Zákona č. 581/2004 Z. z.

o zdravotných poisťovniach a dohľade nad zdravotnou starostlivosťou. Do obchodného registra bol odporca zapísaný až 1. 7. 2005 a v zmysle ust. § 74 ods. 1 zákona č. 581/2004 Z. z. týmto dňom zanikla Všeobecná zdravotná poisťovňa, ktorej právnym nástupcom je odporca. Podľa prechodných ustanovení citovaného zákona (§ 81) sa právne postavenie Všeobecnej zdravotnej poisťovne, jej práva, povinnosti a zodpovednosť v súvislosti s vykonávaním zdravotného poistenia až do jej zániku spravovali dovtedajšími predpismi, t.j. zákonom č. 273/1994 Z. z.. Všeobecná zdravotná poisťovňa bola podľa § 28 zákona č. 273/1994 Z. z. zriadená ako verejnoprávna inštitúcia na vykonávanie zdravotného poistenia, v oblasti ktorej však nevyvíjala podnikateľskú činnosť. V zmysle § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka sa podnikaním rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, ale nie za účelom dosiahnutia zisku. I keď bola verejnoprávnou inštitúciou, ona sama zdravotnú starostlivosť priamo neposkytovala a vo vzťahoch s lekárňami nezabezpečovala verejné potreby, a ani nerealizovala vlastnú prevádzku. Preto sa jej vzťah s lekárňami, súvisiaci s úhradou výkonov zdravotnej starostlivosti, nemohol v tom čase spravovať Obchodným zákonníkom ako všeobecným predpisom. Aj keď je odporca podnikateľom nie je možné len z tohto dôvodu považovať právny vzťah, ktorý v roku 2003 vznikol medzi Všeobecnou zdravotnou poisťovňou a navrhovateľkou, za vzťah obchodno-právny. Pohľadávka navrhovateľky vznikla z občiansko-právneho vzťahu, spravuje sa Občianskym zákonníkom ako všeobecným predpisom a podľa tohto zákona sa posudzuje aj premlčanie pohľadávky. Námietku premlčania nároku odvolací súd rovnako ako súd prvého stupňa posúdil podľa § 101 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, je premlčacia lehota trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Preto keď navrhovateľka uplatnila svoje právo na zaplatenie poplatku z omeškania (za obdobie od 3. 7. 2003 do 27. 11. 2003) na súde až dňa 12. 4. 2007 za oneskorenú úhradu faktúr splatných dňa 3. júla 2003, svoje právo neuplatnila v trojročnej premlčacej dobe, a jej právo zaniklo uplynutím trojročnej premlčacej doby na jeho uplatnenie.“

Z citovanej časti napadnutého rozhodnutia je zrejmé, že východiskovou premisou rozhodnutia krajského súdu je konštatovanie, že na záväzkovo-právny vzťah sťažovateľky (lekáreň) a žalovanej (zdravotná poisťovňa) nie je možné aplikovať ustanovenia Obchodného zákonníka, tak ako to žiada sťažovateľka, pretože podľa krajského

súdu žalovanú nemožno považovať za podnikateľský subjekt, a to ani podľa zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zdravotných poisťovniach“), a ani podľa zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne“). Krajský súd poukázal na to, že podľa zákona o zdravotných poisťovniach majú síce zdravotné poisťovne s účinnosťou od 1. novembra 2004 postavenie podnikateľských subjektov, avšak keďže záväzkovo-právny vzťah medzi sťažovateľkou a žalovanou (zdravotnou poisťovňou) vznikol ešte v roku 2003, t. j. pred účinnosťou tohto zákona o zdravotných poisťovniach, tento zákon nemožno na tento záväzkovo-právny vzťah aplikovať, takže preto bolo potrebné v tomto prípade aplikovať zákon o zriadení všeobecnej zdravotnej poisťovne, podľa § 28 ktorého však Všeobecná zdravotná poisťovňa (právna predchodkyňa žalovanej) nemala postavenie podnikateľského subjektu, ale mala postavenie právnickej osoby a bola zriadená ako verejnoprávna inštitúcia na vykonávanie zdravotného poistenia. Na základe uvedených zistení krajský súd uzavrel, že žalovaná v čase vzniku záväzkovo-právneho vzťahu so sťažovateľkou nebola podnikateľom, a teda na tento vzťah nie je možné aplikovať ustanovenia Obchodného zákonníka.

V uvedených súvislostiach ústavný súd poukazuje na to, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu, resp. základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná, platná a účinná právna norma.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že závery krajského súdu o charaktere činnosti žalovanej, resp. o jej postavení ako nepodnikateľského subjektu v čase vzniku záväzkovo-právneho vzťahu medzi ňou a sťažovateľkou nie sú síce v zjavnom rozpore s príslušným ustanovením § 28 v rozhodnom čase účinného zákona o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne, avšak ústavný súd súčasne tiež poukazuje na to, že krajský súd sa v súvislosti s týmito závermi náležite a dôveryhodným spôsobom nevysporiadal so znením v rozhodnom čase tiež účinného ustanovenia § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka.

Podľa § 28 ods. 1 a 2 zákona o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne v rozhodnom znení „Zriaďuje sa Všeobecná zdravotná poisťovňa... ako verejnoprávna inštitúcia na vykonávanie zdravotného poistenia. Všeobecná poisťovňa je právnická osoba.“.

Podľa § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka v rozhodnom znení „Touto časťou zákona sa spravujú takisto záväzkové vzťahy medzi štátom, samosprávnou územnou jednotkou alebo právnickou osobou zriadenou zákonom ako verejnoprávna inštitúcia, ak sa týkajú zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti.“.

Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku iba stroho konštatoval, že aj keď bola žalovaná v rozhodnom čase verejnoprávnou inštitúciou „... ona sama zdravotnú starostlivosť priamo neposkytovala a vo vzťahoch s lekárňami nezabezpečovala verejné potreby...“, a to bez toho, aby krajský súd náležite a transparentne zdôvodnil, čo treba považovať za zabezpečenie verejných potrieb v súlade s poslaním, resp. s náplňou činnosti zdravotných poisťovní, pričom krajský súd sa v tomto svojom zdôvodnení iba odvolal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uverejnené v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod R. č. 74/2004. Podľa označeného rozhodnutia najvyššieho súdu síce vzťah medzi zdravotníckym zariadením a zdravotnou poisťovňou, vyplývajúci zo zmluvy o poskytnutí zdravotníckej starostlivosti, je vzťahom občiansko-právnym, avšak ústavný súd súčasne uvádza, že keďže sa toto rozhodnutie vzťahovalo na posúdenie záväzkovo-právneho vzťahu z roku 1988, keď ustanovenie § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka v už citovanom znení nebolo súčasťou jeho platného a účinného

znenia, odvolávať sa na toto rozhodnutie týkajúce sa záväzkovo-právneho vzťahu, ktorý medzi sťažovateľkou a žalovanou vznikol až v roku 2003, nemožno považovať za ústavnoprávne udržateľné.

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd pri výklade a aplikácii označených právne významných zákonných ustanovení pri vykonávaní zdravotného postenia jednak v ich vzájomnej súvislosti, ako aj v spojitosti s ustanovením § 262 ods. 2 Obchodného zákonníka poprel ich účel a význam spočívajúci práve v uspokojovaní verejných potrieb. Zdravotné poistenie je totiž pre všetky osoby, ktoré majú na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, ale tiež aj pre ďalšie zákonom taxatívne určené osoby povinné a na jeho základe sa pre všetky tieto osoby poskytuje zdravotná starostlivosť, vrátane súvisiacich služieb, ktorých súčasťou je aj lekárenská starostlivosť, pričom v tomto kontexte nemožno opomenúť ani to, že podľa § 34 ods. 4 zákona č. 140/1998 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení účinnom v rozhodujúcom období sťažovateľka ako prevádzkovateľ verejnej lekárne poskytovala lekárenskú starostlivosť verejnosti.

Okrem toho, krajským súdom podaný výklad právne významných ustanovení o vykonávaní povinného zdravotného poistenia v kontexte s ustanovením § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka popiera jeho celospoločenský rozmer a verejný význam vyjadrený aj v čl. 40 ústavy a z toho dôvodu je v rozpore aj s princípmi právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy).

Nad rámec ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažnosťou napadnutý rozsudok krajského súdu neobstojí ani vo vzťahu k jeho iným rozhodnutiam, ktorými krajský súd meritórne rozhodoval v skutkovo a právne obdobných prípadoch, a to konkrétne v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Cob 281/2009, sp. zn. 1 Cob 223/2009 a sp. zn. 3 Cob 132/2010. V tejto súvislosti je právne významné (nie záväzné) najmä uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obdo 5/2009 zo 7. apríla 2010, ktorým najvyšší súd zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 3 Cob 92/2008 zo 17. septembra 2008 týkajúci sa skutkovo a právne takmer zhodnej veci, pričom najvyšší súd dospel k právnemu záveru, že *„... žalovaná strana, bola v rozhodujúcom čase verejnoprávnou inštitúciou, zriadenou podľa zákona č. 273/1994 Z. z.*

na vykonávanie zdravotného poistenia, v ktorej oblasti vo vzťahu s lekárňami zabezpečovala verejné potreby. Z tohto dôvodu námietka žalovaného o nezabezpečovaní verejných potrieb nie je dôvodná a v zmysle ust. § 261 ods. 2 Obchod. zák. sa záväzkové vzťahy medzi právnickou osobou, zriadenou zákonom ako verejnoprávna inštitúcia, týkajúce sa zabezpečovania verejných potrieb a podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti spravujú Obchodným zákonníkom, podľa ktorého zákonného predpisu sa posudzuje aj premlčanie uplatneného nároku. Dovolací súd sa z tohto dôvodu stotožnil s názorom odvolacieho súdu vyjadreným v odôvodnení napadnutého odvolacieho rozsudku, keď na daný vzťah aplikoval štvorročnú premlčaciu lehotu v zmysle ust. 397 Obchod. zák. Poplatok z omeškania uplatnený za obdobie od 1. 1. 2004, keď splatnosť faktúry nastala dňa 31. 12. 2003 do 14. 10. 2004, kedy bola faktúra oneskorene zaplatená, žalobou doručenou súdu prvého stupňa 4. 4. 2007 bol uplatnený včas.“ (rozsudok krajského súdu nebol najvyšším súdom zrušený pre nesprávne právne posúdenie povahy záväzkovo-právneho vzťahu krajským súdom, ale z iného dôvodu, pozn.).

Z uvedeného vyplýva, že krajský súd v dôsledku arbitrárnej aplikácie právne významných zákonných ustanovení odmietol sťažovateľke poskytnúť súdnu ochranu, čím porušil jej základné právo zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

Keďže ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, vzhľadom na dôsledok tohto zistenia bolo už bez právneho významu bližšie sa zaoberať aj sťažovateľkou namietaným porušením čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 14 dohovoru, preto ústavný súd v tejto časti sťažnosti sťažovateľky nevyhovel, tak ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

III.

Sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 14 Co 30/09 z 27. apríla 2010 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Ústavný súd v súvislosti s týmto návrhom sťažovateľky dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby využil aj svoju právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, a preto

vyhovel návrhu sťažovateľky a zrušil označený rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie, tak ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto rozhodnutia.

Krajský súd bude v ďalšom konaní vo veci podľa § 56 ods. 6 a 7 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu jej právneho zastúpenia advokátom, ktorý si jej sumu nevyčíslil, iba ju špecifikoval ako *„... náklady právneho zastúpenia za 2 úkony právnej pomoci“*, pričom uviedol, že je platiteľom DPH, avšak nepredložil osvedčenie platiteľa DPH.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2010 je 120,23 € a hodnota režijného paušálu je 7,21 €.

S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľke nárok na úhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2010 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) v sume 254,88 € tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2011